

KSH

Kodeks spółek handlowych

TWOJE PRAWO

z wprowadzeniem

16. wydanie

C·H·BECK

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH

Polecamy nasze publikacje z zakresu prawa handlowego:

KSH, KRSU, MSIGU, PrUpN, wyd. 11

Edycja Sądowa

Andrzej Kidyba

PRAWO HANDLOWE, wyd. 13

Studia Prawnicze

Zbigniew Radwański, Janina Panowicz-Lipska

POLSKIE USTAWY

Zbiór Przepisów

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH. POLISH COMMERCIAL COMPANIES CODE, wyd. 5

Literatura Obcojęzyczna

Ewa Skibińska

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH.

EDYCJA TRZECIA

KodeksSystem

Andrzej Szajkowski, Monika Tarska

PRAWO SPÓŁEK HANDLOWYCH, wyd. 5

Zarys Prawa

S. Sottysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja

KODEKS SPÓŁEK HANDLOWYCH.

KOMENTARZ, Tom I–V

Duże Komentarze Becka

Kodeks spółek handlowych

wraz z indeksem rzeczowym

TWOJE PRAWO
C. H. BECK

Kodeks spółek handlowych

16. wydanie

Stan prawny: 1 czerwca 2011 r.

UWAGA!

**Uwzględniono zmiany wchodzące w życie
dnia 1.01.2012 r. (Dz.U. z 2011 r. Nr 92, poz. 531).**

Redakcja: Aneta Flisek

© Wydawnictwo C. H. Beck 2011

Informacje wydawcy: Tytuły artykułów umieszczone w nawiasach kwadratowych pochodzą od redakcji. Są one, tak jak i przypisy, chronione prawem autorskim.

Wydawnictwo C. H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C. H. Beck
Druk i oprawa: Perfekt, Warszawa

ISBN 978-83-255-2197-4

ISBN e-book 978-83-255-2811-9

Spis treści

Wprowadzenie	VII
1. Kodeks spółek handlowych z dnia 15 września 2000 r. (Dz.U. Nr 94, poz. 1037)	1
2. Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U. Nr 16, poz. 93)	253
Indeks rzeczowy	263

Wprowadzenie

1. Kodeks spółek handlowych został uchwalony 15.9.2000 r. Wszedł w życie 1.1.2001 r., razem z innymi ustawami regulującymi podstawy prawne funkcjonowania polskiej gospodarki tj. z ustawą z 20.8.1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn. Dz.U. z 2007 r. Nr 168, poz. 1196) oraz z ustawą z 19.11.1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178 ze zm.) zastąpioną obecnie przez ustawę z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 173, poz. 1807 ze zm.).

Kodeks spółek handlowych w swym art. 631 uchylił Kodeks handlowy z 27.6.1934 r., a ściśle uchylił przepisy o spółkach handlowych (tj. księgę pierwszą KH pt. „Kupiec”), nie licząc pozostawionych początkowo w mocy obowiązujących przepisów o firmie o i prokurze, które w chwili obecnej są zamieszczone w Kodeksie cywilnym z 24.4.1964 r. (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.), na mocy nowelizacji tego ostatniego Kodeksu dokonanej 14.2.2003 r. (Dz.U. Nr 49, poz. 408), która weszła w życie 25.9.2003 r. (zob. art. 43²– art. 43¹⁰ KC i art. 109¹–109⁹ KC).

2. Kodeks spółek handlowych powstał z potrzeby stworzenia nowoczesnej regulacji prawnej prawa spółek w Polsce, gdyż jego poprzednik – Kodeks handlowy z roku 1934 r. (uważany za jedno z największych osiągnięć polskiej legislacji) nie ulegał przez okres ponad 50-ciu lat dostosowaniu do nowych wyzwań ze strony obrotu gospodarczego, ze względu na okres wojny a zwłaszcza obowiązujący później do roku 1989 r. system gospodarki planowej oraz dominacji własności państwowej w gospodarce, który spowodował marginalizację prawa handlowego w ogóle i tym samym faktyczną niemożliwość nadążania kodeksu handlowego za ówczesnymi trendami światowymi prawa spółek.

W okresie od 1.1.1989 do 1.1.2001 r. poprzednik Kodeksu spółek handlowych tj. Kodeks handlowy przeszedł jedenaście nowelizacji, w większości przy okazji zmian innych ustaw. Autonomiczne nowelizacje tego Kodeksu wprowadziły m.in. regulację spółki jednoosobowej i przywróciły obowiązywanie przepisów o spółce komandytowej.

W trakcie prac legislacyjnych pod koniec XX w. nad reformą polskiego prawa spółek handlowych zwyciężyła koncepcja opracowania nowego Kodeksu a nie koncepcja dalszego nowelizowania Kodeksu

handlowego. Wybór powyższej koncepcji był spowodowany zakresem koniecznych zmian, a nade wszystko koniecznością dostosowania polskiego prawa spółek do prawa europejskiego, w związku ze staraniami się Polski o pełne członkostwo w Unii Europejskiej. Chodziło tu zwłaszcza o nową zupełnie regulację prawną łączenia się i podziału spółek, zwłaszcza, że Kodeks handlowy nie przewidywał w ogóle przepisów o podziale spółki. Za uzasadnione uznano też uregulowanie w prawie polskim nowych typów spółek handlowych takich jak: spółka partnerska oraz spółka komandytowo-akcyjna a także wzbogacenie zwłaszcza spółki akcyjnej o nowe instytucje prawne takie jak: kapitał docelowy i warunkowy itd.

Nowy Kodeks został jednak opracowany w duchu zasady kontynuacji a więc maksymalnego przejmowania rozwiązań z dotychczasowego Kodeksu handlowego, zwłaszcza, że poziom legislacyjny tych rozwiązań był bardzo wysoki. Nie bez znaczenia pozostawała potrzeba poszanowania tradycji prawniczej kraju i uwzględnienia kształtującej się przez prawie 15 lat praktyki. Dlatego też polskie prawo spółek pozostało w kręgu germańskiej tradycji prawniczej, a nie zostało ono zastąpione – obcą dotychczasowemu polskiemu prawu prywatnemu – tradycją systemu anglo-amerykańskiego (*common law*).

3. Kodeks spółek handlowych nie przywraca w Polsce zasady dualizmu polskiego prawa prywatnego, a więc rozdziału regulacji prawnych podobnych merytorycznie zagadnień w zależności od kryterium podmiotowego na tzw. obrót profesjonalny (pomiędzy przedsiębiorcami) i obrót nieprofesjonalny. Wpisuje się on bowiem w przyjętą w roku 1964 – przez uchwalenie Kodeksu cywilnego – zasadę jedności prawa prywatnego, czyli innymi słowy zasadę jedności prawa cywilnego.

Mimo, że polskie prawo spółek handlowych zostało uregulowane w formie ustawy kodeksowej, to jednak w art. 2 zd. 1 KSH wyrażono zasadę podrzędności Kodeksu spółek handlowych w stosunku do Kodeksu cywilnego. Mianowicie w sprawach nieuregulowanych w Kodeksie spółek handlowych stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego.

Jednakże w przepisie art. 2 zd. 2 KSH ustawodawca tworzy zasadę ograniczonej autonomii prawa spółek handlowych, gdyż dopuszcza odpowiednie stosowanie przepisów Kodeksu cywilnego w materii uregulowanej przepisami Kodeksu spółek handlowych, „*jeżeli wymaga tego właściwość (natura) stosunku prawnego spółki handlowej*”. Odpowied-

nie stosowanie oznacza, że jedne przepisy Kodeksu cywilnego stosuje się do spółek handlowych wprost (a więc bez modyfikacji), inne z niezbędnymi modyfikacjami a jeszcze innych przepisów w ogóle się nie stosuje, gdy nie są one do pogodzenia ze specyfiką stosunku spółki handlowej.

4. Kodeks spółek handlowych jest podstawowym i najważniejszym aktem prawnym (regulacją ustrojową) polskiego prawa spółek. Z art. 1 § 1 KSH wynika, że Kodeks ten reguluje „*tworzenie, organizację, funkcjonowanie, rozwiązywanie, łączenie, podział i przekształcanie spółek handlowych*”. Nie jest jednak regulacją jedyną, gdyż materia, którą można zaliczyć do prawa spółek handlowych stanowi też przedmiot regulacji innych ustaw tj. ustaw szczególnych.

W przepisie art. 1 § 2 KSH wyrażono normatywnie powszechnie akceptowaną w doktrynie zasadę katalogu zamkniętego (*numerus clausus*) typów spółek handlowych. Spółkami handlowymi są bowiem: spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka akcyjna. Oznacza to, że strony w drodze wolności umów (art. 353¹ KC w zw. z art. 2 KSH) nie mogą tworzyć „własnych” typów umów. W niektórych typach spółek obowiązuje nawet zasada ograniczonej wolności umów, którą w przypadku spółki akcyjnej wyraża *expressis verbis* art. 304 § 3 i 4 KSH.

Jednakże w polskim obrocie prawnym występują dwa „poza kodeksowe” typy spółek, które stały się częścią prawa polskiego w wyniku jego dostosowywania do europejskiego prawa spółek, z racji już wówczas członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Chodzi tu o europejskie zgrupowanie interesów gospodarczych (EZIG) oraz o spółkę europejską. Te nowe typy spółek powstały w prawie europejskim na mocy rozporządzeń Rady Unii Europejskiej (Wspólnot Europejskich) kolejno Nr 2137/85/EWG z 25.7.1985 r. (Dz.Urz. WE Nr L 199, poz. 1) oraz Nr 2157/2001/WE z 8.10.2001 r. (Dz.Urz. WE Nr L 294, poz. 1). Rozporządzenia te zostały uwzględnione w prawie polskim w ramach odrębnej ustawy z 4.3.2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (Dz.U. Nr 62, poz. 551). W pracach legislacyjnych przy uwzględnianiu tych rozporządzeń w polskim porządku prawnym pominięta została koncepcja regulacji dwóch nowych typów spółek w ramach Kodeksu spółek handlowych, ze względu

na ponadnarodowy sposób powstania powyższych norm prawnych oraz transgraniczne ukierunkowanie regulowanych przez nie typów spółek.

W konsekwencji w polskim prawie spółek handlowych istnieje obecnie osiem typów spółek handlowych, z czego sześć to spółki „kodeksowe”, zaś dwie są spółkami „pozakodeksowymi”. Nie jest natomiast w rozumieniu prawa polskiego spółką handlową – w przeciwieństwie do prawa europejskiego – spółdzielnia, która podobnie jak i spółki kapitałowe może być uważana za korporacyjną osobę prawną, w odróżnieniu od fundacyjnych osób prawnych. Oznacza to, że spółdzielni europejskiej – uregulowanej na mocy rozporządzenia Rady Nr 1435/2003/WE z 22.7.2003 r. (Dz.Urz. WE Nr L 207, poz. 1) – nie można uważać za typ spółki handlowej w rozumieniu polskiego prawa spółek.

5. Nie są też odrębnymi typami spółek handlowych tzw. spółki szczególnie. Stanowią one z reguły podtyp spółki akcyjnej. Są one uregulowane zasadniczo poza Kodeksem spółek handlowych.

Na pierwszym miejscu należy wymienić spółkę publiczną, która obok spółki akcyjnej niepublicznej (prywatnej) jest uregulowana jednak w Kodeksie spółek handlowych. W Kodeksie tym obowiązuje zasada jedności regulacji spółki akcyjnej prywatnej i publicznej, co oznacza, że w obu przypadkach mamy do czynienia z tymi samymi przepisami. Jednakże istnieją przepisy kodeksowe odrębne, które są adresowane wyłącznie do spółki publicznej (np. 328 § 5, art. 340 § 3, art. 348 § 3, art. 352 § 2 zd. 2, art. 385 § 1, art. 403 zd. 2, art. 406 § 3, art. 418¹, art. 424 § 2, art. 425 § 3, art. 436, art. 440 § 3, art. 441 § 3, art. 445 § 1 zd. 2, art. 451 § 2 zd. 2 KSH, itd.). Oznacza to, że wzorcowym typem spółki akcyjnej regulowanym przez Kodeks spółek handlowych jest spółka akcyjna prywatna, czyli spółka niepubliczna, zaś spółka publiczna staje się podtypem spółki akcyjnej. Częściowa regulacja spółki publicznej znajduje się też poza Kodeksem spółek handlowych a mianowicie w ustawie z 29.7.2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. Nr 184, poz. 1539 ze zm.), a zwłaszcza w przepisach art. 69–90 tej ustawy. Kodeks spółek handlowych nie reguluje pojęcia spółki publicznej, ale odsyła do definicji tej spółki zawartej w powołanej wyżej ustawie (art. 4 § 1 pkt 6 KSH), zaś z kolei ta ustawa (w art. 4 pkt 20)

uznaje za spółkę publiczną spółkę, w której co najmniej jedna akcja jest zdematerializowana w rozumieniu przepisów ustawy o obrocie instrumentami finansowymi (obecnie ustawy z 19.7.2005 r. – Dz.U. Nr 183, poz. 1538 ze zm.). Kryterium to ma ulec wkrótce zmianie na rzecz okoliczności dopuszczenia co najmniej jednej akcji tej spółki do obrotu na rynku regulowanym w rozumieniu powołanych wyżej przepisów.

Do innych istotnych dla praktyki podtypów spółki akcyjnej regulowanych już poza Kodeksem spółek handlowych a więc w ustawach szczególnych – na zasadzie normowania tylko elementów specyficznych tych spółek w stosunku do KSH – należą zwłaszcza: spółki bankowe (regulowane ustawą z 29.8.1997 r. – Prawo bankowe – tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), zakłady ubezpieczeń w formie spółki akcyjnej (regulowane ustawą z 22.5.2003 r. o działalności ubezpieczeniowej – Dz.U. Nr 124, poz. 1151 ze zm.), towarzystwa funduszy inwestycyjnych (regulowane ustawą z 27.5.2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. Nr 146, poz. 1546 ze zm.)), czy towarzystwa funduszy emerytalnych (regulowane ustawą z 28.8.1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych – tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 159, poz. 1667 ze zm.).

Szczególne znaczenie należy przypisać w warunkach polskiej gospodarki jednoosobowym spółkom Skarbu Państwa, albo spółkom z dominującym udziałem Skarbu Państwa, które powstały w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstw państwowych. Przyjmują one przeważnie postać spółek akcyjnych lecz także i spółek z o.o. Ich specyfikę w stosunku do rozwiązań kodeksowych reguluje ustawa z 30.8.1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.), nie wspominając o ustawach branżowych (tzw. „spec-ustawach”) np. w energetyce, w przemyśle górniczym itd.

6. Kodeks spółek handlowych nie jest aktem prawnym „zamkniętym”. Podlega on ciągłym zmianom.

Część z nich jest spowodowana koniecznością dostosowania tego Kodeksu do nowych dyrektyw Unii Europejskiej z zakresu prawa spółek, które zostały przyjęte i uzyskały moc obowiązującą dopiero po dniu 1.1.2001 r., czy także do takich dyrektyw bądź rozporządzeń z zakresu rynku kapitałowego. Większość projektów nowelizacji z tej

grupy była przygotowywana przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego.

Drugą część zmian wywołały głosy przedsiębiorców a także przedstawicieli doktryny prawa. Zmierzały one zasadniczo w kierunku potrzeby doprecyzowywania tych przepisów kodeksowych, których interpretacja budziła istotne wątpliwości, utrudniające bezpieczny obrót prawny, jakkolwiek objęły także wprowadzenie zmian merytorycznych (np. obniżania dolnych progów kapitałów zakładowych w spółce z o.o. i w spółce akcyjnej).

Duża ostatnio ilość ustaw nowelizujących Kodeks spółek handlowych oraz również rozproszenie centrów „odpowiedzialnych” za przygotowanie projektów budzi uzasadniony niepokój, gdyż zjawisko to grozi „inflacją” Kodeksu a także możliwymi niekonsekwencjami systemowymi. Należy też zauważyć, że powstały na końcu roku 2008 kryzys finansowy w USA, spowodowany zbytnią kreatywnością w tworzeniu kategorii prawnych bez faktycznego pokrycia, ostudził zapał legislacyjny w kierunku „amerykanizowania” polskiego prawa spółek handlowych, w tym m.in. zastąpienia germańskiej koncepcji ochrony kapitału własnego spółki anglo-amerykańską koncepcją testu wypłacalności.

7. Do 1.1.2009 r., powołanych wyżej nowelizacji Kodeksu spółek handlowych, ogłoszonych w Dzienniku Ustaw, było aż jedenaście. Niektóre z nich miały charakter jedynie dostosowawczy, w związku z nowelizacją innych ustaw np. ustawy o rachunkowości. Pojawiały się one jedynie marginalnie (np. art. 10¹ KSH – nowela z 23.8.2001 r. – Dz.U. Nr 102, poz. 1117). Pozostałe jednak zmiany powstały albo w formie ustawy nowelizującej tylko Kodeks spółek handlowych, albo przy okazji uchwalenia innych ustaw (w ramach jej przepisów końcowych), albo jeszcze łącznej nowelizacji Kodeksu spółek handlowych z innymi ustawami, gdzie zmiany te nie ograniczały się tylko do charakteru wpadkowego. Do tej ostatniej grupy nowelizacji KSH należy w szczególności wymienić:

- nowelizację z 12.12.2003 r. (Dz.U. Nr 229, poz. 2276), która weszła w życie 15.1.2004 r. Powstała ona z inspiracji Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”, wyrażającej głosy przedsiębiorców. Miała zasadniczo tylko charakter „doprecyzowujący”, gdyż nie wprowadzała do Kodeksu nowych instytucji praw-

- nych z wyjątkiem warrantów subskrypcyjnych (art. 453 § 2 i 3 KSH). Mimo określenia jej początkowo mianem „małej nowelizacji” objęła ona ponad sto pozycji zmian,
- dwie nowelizacje z 29.7.2005 r. zawarte w przepisach końcowych do ustawy o obrocie instrumentami finansowymi (Dz.U. Nr 183, poz. 1438 – art. 200 – trzynaście zmian) i do ustawy o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz.U. Nr 184, poz. 1539 – art. 114 – pięć zmian), które weszły w życie 24.10.2005 r. W nowelizacjach tych dostosowano terminologię KSH do tych ustaw m.in. eliminując pojęcie „publicznego obrotu papierami wartościowymi”. Nie licząc wcześniej wprowadzonej instytucji rewidenta do spraw szczególnych w spółkach publicznych (art. 85 ustawy o ofercie publicznej) przewidziano dwie nowe instytucje prawa spółek handlowych a mianowicie uregulowano przymusowy wykup (*squeeze out*) i przymusowy odkup (*sell out*) akcji spółek publicznych (art. 82–84 ustawy o ofercie publicznej),
 - nowelizacja z 3.6.2005 r. zawarta w ustawie o szczególnych uprawnieniach Skarbu Państwa oraz ich wykonywaniu w spółkach kapitałowych o istotnym znaczeniu dla porządku publicznego i bezpieczeństwa państwa (Dz.U. Nr 132, poz. 1108), która weszła w życie 19.8.2005 r. Wprowadziła ona nową instytucję prawa spółek a mianowicie przymusowy odkup (*sell out*) akcji spółek prywatnych (art. 418¹ KSH), a także dookreśliła pojęcie stosunku dominacji i zależności pomiędzy spółkami (nowy art. 4 § 2 i 3 KSH) oraz doprecyzowała przepis art. 411 KSH (ograniczenia prawa głosu w spółce akcyjnej),
 - nowelizacja z 25.4.2008 r. (Dz.U. Nr 86, poz. 524), która weszła w życie 20.6.2008 r., dostosowująca prawo polskie do dyrektywy 2005/56/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie transgranicznego łączenia się spółek kapitałowych (Dz.Urz. WE Nr L 310, s. 1), czyli do tzw. Dziesiątej Dyrektywy UE. Nowela ta uregulowała transgraniczne łączenie się spółek w ramach Kodeksu spółek handlowych dodając nowe przepisy tj. art. 516¹–art. 516¹⁹ KSH i art. 491 § 1¹ KSH. Zmieniła jednocześnie niektóre prze-

- pisy z zakresu łączenia się spółek krajowych tj. art. 500, art. 504 § 1 i art. 506 § 4 KSH,
- nowelizacja z 13.6.2008 r. (Dz.U. Nr 118, poz. 747), która weszła w życie 5.10.2008 r., dostosowująca polskie prawo spółek handlowych do dyrektywy 2006/68/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 6.9.2006 r. (Dz.Urz. WE, Nr L 264, s. 32), stanowiącej z kolei zmianę tzw. Drugiej Dyrektywy o ochronie kapitału spółki (77/91/EWG). W ustawie tej znacząco zliberalizowano przepisy KSH zapewniające ochronę tego kapitału a więc w zakresie nabycia własnych akcji (art. 362–363 KSH), zniesiono zakaz *financial assistance* z art. 345 KSH dopuszczając finansowanie przez spółkę nabycia czy objęcia emitowanych przez nią akcji na ściśle określonych warunkach a także dopuszczono – w określonych przypadkach – powoływanie biegłego rewidenta do badania aportów spółki akcyjnej przez samą spółkę a nie jak dotychczas tylko przez sąd rejestrowy (art. 312¹ KSH),
 - nowelizacja z 23.10.2008 r. (Dz.U. Nr 217, poz. 1381), która weszła w życie 8.1.2009 r. Powstała ona poza Komisją Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego. Zawiera czternaście zmian, w duchu tzw. „uproszczenia” prawa prywatnego. Między innymi obniża ona dolne progi minimalnego kapitału zakładowego w spółce z o.o. z 50 tys. zł na 5 tys. zł, oraz w spółce akcyjnej z 500 tys. zł na 100 tys. zł. Wyklucza formę pisemną szczególną (tj. z podpisem notarialnie poświadczonym) nawet w sprawach przekraczających zakres zwykłych czynności spółki w relacji między jednoosobowym wspólnikiem i jego spółką (uchylenie art. 172 § 2 i 3 oraz art. 303 § 3 i 4 KSH) a także znosi formę aktu notarialnego w przypadku umowy spółki partnerskiej (art. 92 KSH),
 - nowelizacja z 5.12.2008 r. (Dz.U. 2009, Nr 13, poz. 69), która weszła w życie 28.2.2009 r. oraz 3.8.2009 r. W nowelizacji tej Kodeks spółek handlowych został zmieniony łącznie z ustawą o obrocie instrumentami finansowymi. Zmiana kodeksu obejmuje 21 pozycji. Nowelizacja ta jest efektem uwzględnienia w prawie polskim dyrektywy 2007/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.7.2007 r. w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym (Dz. Urz. WE Nr L 184, s. 17) oraz dyrektywy 2007/63/WE Parlamentu Euro-

pejskiego i Rady z 13.11.1007 r. zmieniającej Dyrektywy Rady 78/855/EWG oraz 82/891/EWG w odniesieniu do wymogu sprawozdania niezależnego biegłego w przypadku łączenia się spółek akcyjnych lub ich podziału (Dz. Urz. WE Nr L 300, s. 47). Dyrektywa ta ułatwia wykonywanie prawa głosu drobnemu akcjonariuszowi spółki akcyjnej, której akcje są zdematerializowane. Dotyczy to m.in. żądania zwoływania walnego zgromadzenia, następnie możliwości wprowadzania nowych punktów do porządku obrad tego zgromadzenia, oddania głosu drogą korespondencyjną, znoszenia ograniczeń w udzielaniu pełnomocnictwa do udziału i do głosowania na walnym zgromadzeniu oraz większego faktycznego dostępu akcjonariusza do informacji o spółce.

8. Dotychczasowe nowelizacje Kodeksu spółek handlowych z roku 2009 mają charakter wyłącznie doprecyzowujący albo dostosowujący jego przepisy do innych, nowych regulacji prawnych, zawartych w innych ustawach.

Ustawa 21.5.2009 r. (Dz.U. Nr 104, poz. 860), która weszła w życie z dniem 1 sierpnia 2009 r., zmienia treść art. 411 § 3 KSH, określającego zasady dopuszczalności statutowego ograniczenia prawa głosu akcjonariuszy posiadających większą ilość głosów. Zmiana ta polega na tym, że dopuszczalność ograniczenia prawa głosu dotyczy już akcjonariuszy posiadających powyżej 1/10, a nie jak dotychczas 1/5, ogółu głosów w spółce. Ponadto do wspomnianego pułapu dolicza się akcje, którymi wspomniani akcjonariusze dysponują jako zastawnicy, użytkownicy akcji lub na podstawie innego tytułu prawnego. W konsekwencji po zmianie art. 411 § 3 KSH łatwiej można ograniczyć prawo głosu akcjonariuszy posiadających większe pakiety akcji, niż to było poprzednio.

Nowela z 13.2.2009 r. (Dz.U. Nr 42, poz. 341) zawarta w przepisach końcowych ustawy o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie z dniem 18.6.2009 r. zmienia natomiast treść pojęcia instytucji finansowej w rozumieniu art. 4 § 1 pkt 7 KSH dodając do istniejącego już dotychczas wyliczenia tych instytucji – zakład reasekuracji.

9. Powyższe nowelizacje nie zamykają jednak dalszych zmian Kodeksu spółek handlowych. W ramach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego prowadzone są prace nad pełniejszym niż dotychczas ure-

gulowaniem prawa grup spółek (prawa holdingowego) a także nad możliwością wprowadzenia do prawa polskiego nowego typu (podtypu) spółki a mianowicie „uproszczonej spółki z o.o.”, która może być tworzona bez potrzeby wnoszenia określonych minimalnych wkładów wspólników w momencie jej powstania. Podobnie zakłada się, uregulowanie w Kodeksie spółek handlowych dla spółki z o.o. oraz spółki akcyjnej systemu monistycznego organów menedżerskich, obok dotychczasowego systemu dualistycznego, z możliwością wyboru jednego bądź drugiego systemu przez samą spółkę, tak jak to ma obecnie miejsce na gruncie spółki europejskiej.

Mimo jednak zakończenia prac legislacyjnych na etapie rządowym nad regulacją prawa grup spółek, uwieńczonych dokonanyymi uzgodnieniami międzyresortowymi oraz społecznymi projekt nowelizacji KSH trafił do tzw. „legislacyjnej zamrażarki” na czas bliżej nieokreślony. Przyczyną tego jest m.in. spór wokół rozumienia interesu grupy spółek, interesu spółki dominującej oraz interesu spółki zależnej a także wzajemnej relacji między tymi kategoriami. Projekt KPC zmierzał w kierunku równoważenia wspomnianych wyżej interesów oraz dokonywał recepcji do prawa polskiego tzw. kazusu Rozenbluma (dopuszczalności doraźnego „poświęcenia” interesu spółki zależnej dla ochrony interesu grupy spółek, jeżeli w skali długofalowej udział spółki zależnej w tej grupie jest dla niej korzystny).

Podobny los „legislacyjnej zamrażarki” czeka prawdopodobnie projekt reformy struktury majątkowej spółki z o.o., który jeszcze przed rozpoczęciem formalnego procesu legislacyjnego został opublikowany w Przeglądzie Prawa Handlowego 2010 Nr 12. Projekt ten został w większości poddany krytycznej ocenie ze strony doktryny polskiego prawa handlowego w ramach dyskusji toczącej obecnie w piśmiennictwie.

10. Niezależnie od powołanych wyżej nowelizacji Kodeksu spółek handlowych istotne zmiany odnoszące się do prawa spółek następują też w innych ustawach (nie nowelizujących KSH), które wprowadzają do tego prawa nowe instytucje prawne, nie znane dotychczas temu Kodeksowi. Chodzi tu przede wszystkim o obowiązkowy – co do zasady – komitet audytu w radach nadzorczych spółek publicznych, przewidziany w art. 1 pkt 6 i art. 86 ustawy z 7.5.2009 r. o biegłych rewidentach i ich samorządzie, podmiotach uprawnionych do badania

sprawozdań finansowych oraz o nadzorze publicznym (Dz.U. Nr 77, poz. 649). Z mocy art. 117 tej ustawy wspomniany komitet audytu spółki publicznej ma być powołany w ciągu 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, a więc do dnia 6.12.2009 r.

Warto też przypomnieć, że na mocy kolejnej nowelizacji ustawy z 29.9.1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.), tj. a ściśle nowego przepisu art. 4a – z dniem 1.1.2009 r. członkowie rady nadzorczej spółki akcyjnej odpowiadają obok jej zarządu za prawidłowość sporządzenia sprawozdania finansowego i sprawozdania z działalności spółki, ponosząc z członkami zarządu solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę spółce naruszeniem przepisów ustawy o rachunkowości. Pierwszymi chronologicznie sprawozdaniami podlegającym temu reżimowi prawnemu są sprawozdania finansowe z działalności spółki sporządzone za rok 2008.

11. Rok 2011 przyniósł dwie nowelizacje KSH, z których żadna nie była efektem koniecznej implementacji dyrektywy Unii Europejskiej. Wynikały one z nagłośnionych medialnie projektów legislacyjnych zmierzających w swym założeniu do ułatwienia przedsiębiorcom prowadzenia ich działalności gospodarczej przy wykorzystaniu formy spółki handlowej (głównie spółki z o.o.).

Pierwsza nowelizacja zawarta w ustawie dnia 1.7.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 92, poz. 531, wchodzi w życie z dniem 1.1.2012 r.) dopuszcza możliwość tworzenia spółki z o.o. przy wykorzystaniu wzorca umowy tej spółki udostępnianego w systemie teleinformatycznym, co z kolei wymaga wypełnienia formularza w tymże systemie i opatrzenia go bezpiecznym podpisem elektronicznym. Wzorec umowy spółki z o.o. ma być określony w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości (art. 157¹ KSH). Nowelizacja ta eliminuje udział notariusza czyli osoby zaufania publicznego przy zawieraniu umowy spółki z o.o., a więc narusza zasadę systemową prawa spółek handlowych (naruszoną już przy spółce partnerskiej w nowelizacji z 23.10.2008 r.), że umowa spółki, której natura przewiduje ograniczenie osobistej odpowiedzialności współnika, wymaga formy aktu notarialnego. Niezależnie od naruszenia tej zasady systemowej wspomnianą nowelizację należy ocenić zdecydowanie krytycznie także od strony funkcjonalnej, gdyż pozorne przyspieszenie procesu założenia spółki z o.o. (poprawienie statystyki),

w następnym kroku będzie wymagało jednak zmiany umowy spółki z o.o. na zasadach ogólnych (a więc w formie aktu notarialnego). Trudno bowiem przyjąć założenie, że wzorzec umowy musi zawsze odpowiadać specyfice konkretnej spółki z o.o. i że będzie należyście chronił on interesy jej poszczególnych wspólników. Tym samym uprawnione staje się twierdzenie, że w przypadku tej nowelizacji zostanie w praktyce powtórzony kazus „zasady jednego okienka”. Zasada ta stała się nieszczęściem dla polskich przedsiębiorców, gdyż w miejsce dotychczas w miarę sprawnego załatwienia formalności publicznoprawnych przez samego przedsiębiorcę przy zakładaniu spółki (np. w ciągu dwóch dni), opartego na osobistej zapobiegliwości tego przedsiębiorcy, na przeprowadzenie tych formalności należy czekać obecnie aż do miesiąca.

Druga z kolei nowelizacja KSH z dnia 25.3.2011 r. została zamieszczona w bardzo obszernej ustawie o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców (Dz.U. Nr 106, poz. 622 obowiązująca od dnia 1.7.2011 r.). Przewiduje ona przekształcenie przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną i wykonującego we własnym imieniu działalność gospodarczą w spółkę kapitałową (nowy art. 551 § 5 KSH). Postępowanie związane z tym przekształceniem regulują przepisy art. 584¹–584¹³ KSH). Nawiązują one do zasad ogólnych przekształcenia jednego typu spółki w inny typ a więc konieczności sporządzenia planu przekształcenia, poddania go badaniu biegłego rewidenta a także złożenia oświadczenia o uczestnictwie w przekształceniu. Od strony systemowej nowelizacja ta wychodzi poza zakres przedmiotowy kodeksu spółek handlowych wyrażony w art. 1 ust. 1 KSH. Nie jest to sytuacja zbliżona od przekształcenia spółki cywilnej w spółkę handlową, ze względu na to, że przekształcane spółki cywilne były *de facto* spółkami handlowymi. Ponadto zamieszczenie w KSH przepisów o przekształceniu „jednoosobowego przedsiębiorcy” w spółkę kapitałową jest rozwiązaniem niekonsekwentnym, skoro ta sama ustawa nowelizująca z dnia 25.3.2011 r. – dopuszczając przekształcenie spółdzielni pracy w spółkę handlową – zamieszcza stosowne przepisy o przekształceniu w prawie spółdzielczym (art. 203e–203z PrSpółdz). Stąd miejscem bardziej właściwym do regulacji przekształcenia „jednoosobowego przedsiębiorcy” w spółkę handlową byłaby ustawa z dnia 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U.

z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 ze zm.), zwłaszcza, że wprowadzony tą nowelizacją art. 13a SwobdDziałGospU zawiera w tym zakresie normę przewidującą takie przekształcenie (zob. art. 65 ustawy z 24.2.2011 r.).

*Prof. dr hab. Andrzej Szumański, adwokat,
Profesor zwyczajny Uniwersytetu Jagiellońskiego
Członek Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego*